

فتوا و ضرورتین درکیندە فقیهین دونيا گۇروشونون تأثیرى

شهید مرتضى مطھرى ایجتها دین واجیباتیندان بېرىنى فقیهین دونيا گۇروشون بىلیپ و اوونون درکىنن ضرورتىنە تأکيد اللەماغینان
بو مسأله‌بىه باش قوشوب.

شهید مرتضى مطھرى ایجتها دین واجیباتیندان بېرىنى فقیهین دونيا گۇروشون بىلیپ و اوونون
درکىنن ضرورتىنە تأکيد اللەماغینان بو مسأله‌بىه باش قوشوب.

ایجتها شىكەسىنىن گوزارىشىنە گۈرە، شەھىد مطھرى «دە گفتار» كىتابىندا فتوالاردا اثرى اولان
فقیهین دونيا گۇروشو بارەدە يازىب: فقیهین اىشىي حؤكملىرىن اىستىخراج و اىستىنباطىدىر آما اوونون
موضوعلا-را ایحاطەسى اولماغى و اىصطىلاحاً دونيا گۇروشو فتوالاريندا اثرى وار. فقىه گرک فنوا
ۋەردىگىي موضوعلا-را ایحاطەسى اولا. اگر بىر موجتھىدى فرض ائدك كى هەمىشە ئوين بوجاغىندا يا
مدرسەدە اوللوب و اوون ياشايىشىن جريانلارينا وارىد اولان بىر موجتھىدىن موقايىسىه ائدك، بونلارىن ھر ايکىسى شرعى دليللر و احکاملار
سندلىرىنە يولخورلار آما ھەرسى بىر جور و اۆزونە مخصوص شىكلە ايتىنباٹ ائدر.

اونلار ايدامەدە يازىرلار: اگر بىر نفر فقىهلارين فتوالارين بىر-بىرىنن تووشدورا و اونلارين شخصى احوال و نىچە دوشۇنماكلەرنە دە فيكىر وئرە گۈرە جڭ
كى نىچە بىر فقىهين ذهنى سوابىقى و دونيادان اولان اىتىلاعاتى، اوونون فتوالاريندا اثرى وار. ائلەكىي عرب ايى و عجمىم فتواسى
عجم ايى و كىدلەنин فتواسى كند ايى و شهرلىكىن فتواسى شهر ايى وئىر.

شهىد موعىليم بونو دئماغىنан كى خاتم دىنى زمان و مکانا مخصوص دئىيل، يازىر: خاتم دىنى بوتون زمانلارا و مکانلارا مربوطدور. ياشايىشىن نظيمىنە
و اينسانىن پىشىرفتىنە بىر دىندىر، پس نىچە اولار كى بىر فقىه طبىعى جرياندان و نىظامالارдан خېرسىز اولا، ياشايىشىن تکامول و پىشىرفتىنە
ايانىمايا آما ائلە بىلە بىنەن دىننەن عالىي و موتىرقىي احکامىن كى بونىظامالارا و بونىظامالارىن ھېدايتىنە گلىپ، دوزگۇن شكىلدە اىستىنباط ائلە.

او ايدامەدە بىر مسأله‌نىن درکىنن ضرورتىنە باش قوشوب دئىير: ائلە بونى ئەصىرە فيقەيمىز چوخ جزمائىن بىر
شىئىن واجىبلىكىنە فتووا وئىريلر، تىكە موضۇعنۇن ضرورت و اهمىتىنە گۈرە يعنى بوننان بىلە كى آىه و رىوايتىدە صرىح و كافى صورتىدە نقلى دليل
يۇخدۇر و مۇعتىر اىچماعا دا يۇخدۇر، فقىهلەر اىستىنباطىن دۈردونجو اصلىنەن يعنى موسىتىقىل عقللى دليللىن ايشلەدېيلر. فقىهلەر مورىدىلەر مسأله‌نىن
اهمىتىنە گۈرە و اىسلامىن بونۇ تانىش اولدوغۇنا گۈرە كى اىسلام ھەچ موهوم مسأله‌نى بلاتكىلېف قويماز، جزم ائدىرلەر كى ايلاھى حۆكم بونۇ
مورىدە بىلە اولمالىدىر، ويلات حاكىم و اونون موتغىرغاتى كىمى مورىدە كى فنوا وئىريلر.

بو فىقه اوستادى آرتىرىر: حال بونى كى اگر بىر مسأله‌نىن اهمىتىن بىلەسىدە او فنوا دا اولماجا چاغىدى. مسأله‌نىن اهمىتىن بىلەسىدە كى
بونا بنزىر مورىدىلەر تايماق اولا-ر كى فتوانىن يولخوغۇ مسأله‌نىن اهمىتىنى بىلەمەمگە خاطىردىر.